

Lis Møller: For lovgivere må enhver diskussion om, hvorvidt svangerskabsafbrydelse skal tillades, tage sit udgangspunkt i spørgsmålet om, hvornår samfundet skal yde det menneskelige liv retsbeskyttelse. Ingen vil legalisere drabet på det fødte barn, selv om moderen ofte kan have meget stærke grunde for et sådant drab, for så vidt alle de samme grunde, som taler til hendes fordel ved bedømmelsen af, om hun skal have ret til svangerskabsafbrydelse, samt endnu flere grunde, som f. eks. at barnet fødes med så alvorlige handicap, at en fortvivlet moders ombringelse af det sker af dyb medlidenhed. Men samfundet vil aldrig frikende hende, selv om domstolene i visse tilfælde vil vise stor mildhed. Det fødte barns retsbeskyttelse er anerkendt af alle.

Men så det barn, som moderen ikke har født endnu, er det beskyttet og skal det beskyttes? Livet opstår ved undfangelsen. Livets beskyttelse har dette høje ting derfor hidtil anset for at indtræde ved undfangelsen, således at der skulle særlige, af samfundet og lovgivningsmagten fastslåede grunde til at acceptere svangerskabets afbrydelse ved indgreb udefra. Dette sidste blev fastslået ved den nugældende svangerskabslov; vi legaliserer ifølge den svangerskabsafbrydelse, når særlige hensyn til

[Lis Møller.]

moderen gør det forsvarligt; men vi oprettholder ved denne lov principielt livets beskyttelse fra undfangelsen.

Vi ved alle, at vi her bevæger os på et område, hvor retsopfattelsen ikke er enstemmig, og hvor ikke så få har svært ved at anerkende den bestående retstilstand, og jeg skal klart erkende, at hvis man ikke vil yde fostret retsbeskyttelse, som man jo gør det f. eks. i arveloven, så må moderens frihed være det afgørende, og da bliver den frie adgang til svangerskabsafbrydelse den logiske konsekvens. Jeg tvivler imidlertid på, at retsopfattelsen hos folkets flertal er kommet dertil, og jeg tror, at den almene retsopfattelse stadig bygger på det hidtidige synspunkt, at der må finde en afvejning sted af hensynet til det ufødte barn med dets muligheder, og hensynet til moderen, der skal bære og føde barnet.

Ud fra dette grundsyn kan mit parti ikke medvirke til gennemførelsen af det foreliggende lovforslag, der helt prisgiver det ufødte barn til fordel for moderen; men vi vil gerne deltage i overvejelserne af, hvorvidt den nu mere end 10 år gamle lov har fundet et rimeligt balancepunkt, som også er socialt forsvarligt. Forinden vil jeg dog gerne gøre nogle bemærkninger yderligere om retstilstanden under en lovgivning, der tillader fri svangerskabsafbrydelse.

Vil man være sikker på, at en sådan altid vil yde kvinden beskyttelse? Vil kvindens frihed ikke meget vel kunne benyttes til tvang i form af en så stærk pression, at hun af hensyn til de følelser, hun nærer for barnefaderen, bøjer sig for presset, så hun i virkeligheden tvinges til abort? Moderens kærlighed til manden er jo ofte stærkest, indtil moderfølelsen vækkes, når hun begynder at mærke det nye liv i sig. I dag er mange kvinder udsat for det samme pres, men de kan i højere grad afvise presset; de kan afvise at gå til en kvaksalver, fordi de kan henvise til, at et besøg dér kan medføre døden, sterilitet eller straf.

Det er også et spørgsmål, om man kan få lægerne til i større omfang end nu at foretage indgreb på raske kvinder. Kan lovgivningen tvinge læger til at gøre noget, de mener er uforsvarligt? Vi er alle interesseret i at begrænse antallet af illegale aborter,

naturligvis, men vil adgang til fri abort overhovedet udrydde de illegale aborter? Der er læger fra andre lande med lettere adgang til legal abort, som fortæller, at heller ikke derigennem udryddes de illegale aborter; den anonyme abort bliver stadig søgt. Men i øvrigt: er disse illegale aborter ikke snarere udsprunget af for lidt viden og for lidt hensyntagen?

I den forbindelse vil jeg rejse spørgsmålet, hvorvidt den bestående lovgivning er udnyttet fuldt ud, og hvorvidt en manglende udnyttelse beror på institutionerne eller på manglende viden om, hvad der kunne være nået ved henvendelse til mødrehjælpsinstitutionerne. Den nugældende svangerskabslov er affattet sådan, at der foruden en klar medicinsk indikation i realiteten også er en social-medicinsk indikation med trykket lagt på social. Der står i loven, at der kræves en vurdering også af de forhold, hvorunder kvinden lever, fordi disse kan præge kvindens fysiske og psykiske tilstand så meget, at et svangerskabs fortsættelse vil virke stærkt belastende. Det vil sige, at der i loven er åbnet mulighed for legal abort for en gift kvinde med hjem, børn og byrder. Denne indikation administreres af Mødrehjælpens 20 samråd, og spørgsmålet er altså, om disse samråd fortolker loven ens over hele landet, og om de fortolker den rigtigt. Jeg er overbevist om, at mange af dem, der søger illegal abort, overhovedet ikke har sat sig ind i, hvilke muligheder der foreligger for dem, dels med hensyn til fødsel og uddannelse, dels til — hvis stærke grunde foreligger — at opnå legal svangerskabsafbrydelse. Jeg vil gerne her understrege, at mit parti er parat til at medvirke til en udvidelse af mulighederne for uddannelse af den enlige mor og til øget økonomisk hjælp til hende, således at mangelen på uddannelse eller de økonomiske forhold ikke skal være afgørende for ønsket om svangerskabsafbrydelse.

Men vil vi undgå de illegale aborter, må vi også ændre samfundets syn på kvinden, der føder et barn uden for ægteskab; ikke mindst gælder det her, at de kredse, der går stærkest imod enhver form for svangerskabsafbrydelse, desværre også er dem, der har vanskeligst ved at acceptere, at et før-ægteskabeligt forhold imellem en mand og en kvinde fører til barnefødsel. Kunne vi totalt udrydde de herskende fordomme over

[Lis Møller.]

for menneskers liv, så tror jeg, det blev meget lettere at komme de illegale aborter til livs.

Om oplysning og viden er tilstrækkeligt til at undgå uønskede svangerskaber, det kan vi jo ikke vide noget som helst om, så længe kun 44 pct. af dette lands skoler giver seksualvejledning, og så længe kun en meget lille del af disse 44 pct. giver oplysning om antikonceptionelle midler og deres anvendelse.

Med vedtagelsen af svangerskabshygiejne-loven af 1966 er der givet de unge ret til uden forældrenes samtykke at få vejledning i brug af antikonceptionelle midler. Den lov kræver, mener jeg, at skolerne landet over tager del i oplysningsarbejdet. Men jeg vil dog gerne understrege, at i og med at man giver oplysning om dette meget rationelle begreb, der hedder seksualitet, var det måske på sin plads, at man også gav oplysning om det noget mere irrationelle begreb, der hedder kærlighed.

Det er, ligesom om ordene er blevet devalueret. I dag hedder det ikke kærlighed, det hedder kønsdrift. Det hedder ikke elskov, det hedder seksualitet. Det hedder ikke det guddommelige, det hedder hormoner. Det hedder ikke samliv mellem to mennesker, det hedder teknik. Jeg tror også, at de unge trænger til oplysning, men jeg må sige, jeg har et levende indtryk af, at de unge er mere ansvarsbevidste på det felt end de noget mere voksne. Jeg tror, at fri svangerskabsafbrydelse i praksis vil blive anvendt som antikonceptionelt middel, og det er kvinderne ikke tjent med. I betragtning af, at det vigtigste antikonceptionelle middel, pillen, kun lige er blevet frigivet, så var det dog naturligt at prøve at indarbejde den først. Vi har fået langt bedre og sikrere antikonceptionelle midler, siden den gældende svangerskabslov trådte i kraft i 1956.

Jeg vil altså gerne konkludere derhen, at loven bør fortolkes efter dens bogstav. Oplysning må udvides, reklamen for antikonceptionelle midler må intensiveres, hjælpen til de enlige mødre må udvides, den almindelige indstilling over for de enlige mødre må ændres. Jeg tror, at anvendelsen af disse muligheder vil bringe os længere frem imod den tilstand, at kvinden ikke

ønsker sit svangerskab afbrudt, fordi hun kun bliver besvangret, når hun ønsker at blive det. Men jeg er rede til at drøfte i et udvalg, om der er grund til at ændre den nugældende lovgivning, så vi åbner videre adgang for svangerskabsafbrydelse. Den nugældende lov giver unge piger under 15 år adgang til svangerskabsafbrydelse. Jeg vil gerne være med til at se på, om denne grænse skal rykkes opefter. Jeg er også parat til at medvirke til, at der gives adgang til svangerskabsafbrydelse for kvinder omkring 38 år og opefter. En fødsel i den alder kan være yderst kompliceret for såvel moder som barn.

For fuldstændighedens skyld skal jeg oplyse, at der også i mit parti gør sig andre synspunkter gældende.

[Faded text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faded text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faded text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]